

**Verslag [OASPA Conference](#) *Embracing the Complexity – how do we get to 100% OA*
22-24 september 2025
lers College, Leuven**

Inleiding

Eind september 2025 vond de jaarlijkse [OASPA](#) conferentie plaats, dit keer georganiseerd in de oudste universiteitsstad van de Lage Landen, Leuven. Het onderwerp was de vraag hoe honderd procent open access gerealiseerd kan worden. Voor Nederlanders wellicht niet zo'n interessant onderwerp aangezien in ons land [95 procent](#) van alle wetenschappelijke artikelen in open access verschijnt. Toch was het een interessante conferentie omdat het goed inzicht geeft in de verschillende posities die uitgevers, bibliothecarissen, wetenschappers en financiers innemen in dit debat en toonde het de ontwikkelingen op die verschillende domeinen. Namens het KNHG nam directeur Antia Wiersma deel aan het congres en maakte zij deel uit van het panel van wetenschappers. Namens de *BMGN-Low Countries Historical Review* was managing editor Tessa Lobbes aanwezig. In dit verslag geven zij hun drie belangrijkste inzichten weer.

1. Artificial Intelligence

De olifant in de zaal gedurende het hele congres was *artificial intelligence* (AI). Hoewel het onderwerp door verschillende sprekers werd genoemd als disruptief element, werd er echter geen sessie of dieper gaande discussie over gevoerd. Feit is dat wetenschappelijke output door middel van *open access* en *open science* dient als voedingsbron voor de *Large Language Models* (LLMs) die AI-programma's en -bots trainen. Daarmee verdienen de techbedrijven achter de LLMs en AI-programma's in feite aan de kennis die wetenschap genereert en vrijelijk distribueert. Daarop heeft de wetenschap geen goed antwoord. Er is echter geen regulering of zelfs nog maar overeenstemming onder wetenschappers en wetenschappelijke disciplines hoe hierop te reageren, laat staan proactief te acteren.

2. Lokale gemeenschappen

In verschillende panels werd grote nadruk gelegd op het belang van lokale gemeenschappen, zowel geografisch als disciplinair omdat van bovenaf opgelegde maatregelen en oplossingen niet werken. Die leiden vooral tot andere en veelal strikte structuren terwijl er flexibiliteit en diversiteit vereist is in de wereldwijde versnelling naar honderd procent open access. De regionale en disciplinaire verschillen vragen ook om economische modellen die passen bij die gemeenschappen. Daarmee pleiten de voorstanders van deze lokaliteit dus tegen globale oplossingen en dus ook tegen de grote mondiale uitgevers die momenteel de uitgeefwereld beheersen.

Het is van belang ons te realiseren dat er geen sprake is van *one size fits all*. De eigen(aardig)heden van de verschillende lokale gemeenschappen, of ze nu regionaal of disciplinair zijn vragen om een andere aanpak en dus ook andere oplossingen. Daarbij klonk ook luid en duidelijk de oproep aan de geesteswetenschappen om zich zelfbewuster op te stellen en hun eigenheid meer uit te dragen. Inzicht in data, gebruikersverhalen en positieve gevolgen van *open science* kunnen daarbij helpen. Zo vertelde een onderzoeker van de Universiteit van Lyon dat jonge onderzoekers hun promotietraject sneller doorlopen, dankzij *open access* en *open science*.

3. Weten is niet meer meten

Tijdens het congres was het duidelijk dat een beweging waarneembaar is van traditionele artikelen naar diversere onderzoeksuitkomsten waaronder preprints, reviewrapporten, data, code enzovoorts. Daarbij hoort ook dat alle participanten in het onderzoeksproces worden gewaardeerd en erkend in of bij de publicatie.

Daarnaast is er een ontwikkeling te zien waarbij er minder belang wordt gehecht aan zogenoemde *journal-driven metrics*, dat wil zeggen de kwantitatieve beoordeling van het tijdschrift. Deze *metric* komt onder andere tot uiting in de *journal impact factor*. Wij hoorden in Leuven drie belangrijke redenen om die te laten vallen:

- *Journal impact factor* zegt veel meer over *metrics* van tijdschrift dan over individuele artikel. Terwijl individuele auteurs juist aan de hand van deze *impact factor* worden beoordeeld.
- in de historische wereld zegt de *impact factor* niet zo veel. Voor de BMGN geldt bijvoorbeeld dat de *impact factor* daalt als er in een jaar meer Nederlandstalige artikelen verschijnen;
- De beweging naar kwalitatieve beoordeling hebben universiteiten en onderzoeksfinanciers in Nederland grotendeels al gemaakt.

Verwijzingen:

AI:

[Guest Post – How the AI Debate Has Changed in Just a Few Short Years - The Scholarly Kitchen](#)

[Guest Post: Classifying AI Use in Manuscript Preparation – A Recommendation - The Scholarly Kitchen](#)

Reviewers Toolkit for open reviewers: [The Open Reviewers Toolkit | DORA](#)

DOAJ toolkit voor OA journals: [About the Open Access Journals Toolkit - OA Journals Toolkit](#)

CRAFT OA project = technische publicatie standaarden voor diamond oa journals: [CRAFT-OA](#)

DIAMAS – financiële duurzaamheid diamond OA journals: [Home - DIAMAS](#)